

ความสำคัญของการบริหารจัดการเงินทรองจ่ายเพื่อลดปัญหาภายในหน่วยงาน*

The Importance of Financial Management of Advanced to Reduce Problems within the Agency

¹นันท์ภัส กองแก้วรัศมี และ พัชรีย์ วัดเสนาะ

¹Nanlaphat Kongkaewrasamee and Patcharee Watsanor

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

Institute for Population and Social Research Mahidol University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: duangkamon5252@gmail.com

บทคัดย่อ

หน่วยงานการเงินและบัญชี งานคลังและพัสดุ มีภารกิจและหน้าที่โดยตรงในการปฏิบัติงานด้านการเงิน หนึ่งในภารกิจของหน่วยงานการเงินและบัญชี คือ การรับคืนเงินทรองจ่าย การจัดทำรายงานการเคลื่อนไหวของเงินยืมทรองจ่ายประจำเดือนตามกำหนดเวลา เพื่อให้ผู้บริหารรับทราบ เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีหน้าที่รับผิดชอบด้านการจ่ายเงินยืม รับเงินยืม บันทึบบัญชีเงินต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ทักษะ รอบคอบ และแม่นยำ รวมไปถึงควรมีความเข้าใจในระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการยืมคืนเงินทรองจ่าย เพราะเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญในการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมาย และปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการปฏิบัติงาน ลดความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการยืมเงินทรองราชการของหน่วยงาน เพื่อนำไปใช้จ่ายในการจัดทำโครงการได้ ในการบริหารเงินยืมทรองจ่ายเกี่ยวกับการขออนุมัติยืมเงิน และการส่งใช้เงินยืมไม่ใช่เรื่องยาก แต่เป็นปัญหาที่ยุ่งยากในทางปฏิบัติ ทั้งผู้มีสิทธิใช้เงินทรองจ่ายและผู้ที่ต้องการใช้เงินทรองจ่ายยังปฏิบัติไม่ถูกต้องตามระเบียบ คำสั่ง และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องซึ่งเกิดจากหลายสาเหตุด้วยกัน ทั้งนี้หน่วยงานควรมีคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในหน่วยงานเพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการบริหารเงินทรองจ่ายในหน่วยงานได้

คำสำคัญ: การเงิน; เงินทรองจ่าย; งานบัญชี

Abstract

The finance and accounting department in the Treasury and Supplies work has a crucial responsibility in performing financial tasks. One of their missions is to receive the return of loan advances and prepare a timely report on the movement of monthly loan advances. This report is important for executives to stay informed about the financial status. The financial and accounting officers in this department are responsible for paying off loans, receiving loans, and accurately recording financial transactions. They must possess knowledge, skills, and a comprehensive understanding of relevant regulations to ensure accuracy and compliance.

*Received February 22, 2024; Revised July 23, 2024; Accepted August 28, 2024

Borrowing advances is necessary to support various activities and meet organizational goals. Information technology is currently being utilized to assist with these operations, aiming to reduce errors and provide flexibility in borrowing advances from government agencies. These advances are typically used to fund specific projects. Managing loans and advance payments involves requesting approval to borrow money and ensuring that the borrowed funds are used appropriately. While the process of requesting and receiving borrowed money may not be difficult, the challenge lies in ensuring compliance with relevant regulations, orders, and guidelines. There are various reasons why both those with borrowing privileges and those who wish to utilize government advances may fail to comply with these regulations. To address this issue, the agency has developed a clear manual and operating model. These resources aim to improve understanding among personnel in the agency and reduce problems that may arise during the management of trial payments, particularly in situations where there are work delays.

Keywords: Finance; Advance Payment; Accounting

บทนำ

ตามที่มหาวิทยาลัยมหิดลได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการเบิกถอนเงินทดรองจ่าย เพื่อให้การบริหารงบประมาณและการเงินของมหาวิทยาลัยมหิดล ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย คล่องตัว และเพื่อให้บุคลากรและหน่วยงานต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยสามารถใช้เงินทดรองจ่ายในการปฏิบัติราชการต่าง ๆ โดยส่งสัญญาณยืมเงินที่คลังและพัสดุในหน่วยงานของตนเองนั้น เมื่อได้รับเงินยืมตามสัญญาณยืมเงินแล้วผู้ยืมมีหน้าที่ส่งหลักฐานการจ่ายและเงินเหลือจ่ายที่ยืมไปภายในระยะเวลาที่กำหนด ตามระเบียบของหลักเกณฑ์วิธีการยืมเงิน (Mahidol University, 2008)

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นหน่วยงานภายในของมหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ก่อกำเนิดขึ้นเป็นครั้งแรกในคณะสาธารณสุขศาสตร์ เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2509 โดยใช้ชื่อว่า “ศูนย์วิจัยประชากรและสังคม” และต่อมาได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2514 ให้เป็น “สถาบันวิจัยประชากรและสังคม” มีสถานภาพเทียบเท่าคณะ ฯ หนึ่งในมหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันฯ ได้มีการวางรากฐานในด้านต่าง ๆ ไว้อย่างมั่นคงในแต่ละยุคสมัย และมีการสร้างองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางประชากร สังคมและเศรษฐกิจในระดับประเทศ ภูมิภาคเอเชีย และอื่น ๆ ปัจจุบันมีบุคลากรทั้งสิ้นประมาณ 130 คน (Institute for Population and Social Research, 2024)

สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมีแนวทางและหลักเกณฑ์การยืมเงินทดรองจ่ายโดยมีแนวปฏิบัติบางหลักเกณฑ์ที่เป็นแนวทางเฉพาะเจาะจงโดยมีการกำหนดแยกเพราะความแตกต่างของบริบทของการบริหารงานในมหาวิทยาลัยฯ โดยมีการกำหนดแนวทางการยืมเงินทดรองจ่ายโดยผู้ยืมจะได้รับเงินยืมก่อนวันจัดกิจกรรม 7 วันทำการ และเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมต้องดำเนินการคืนเงินทดรองจ่ายภายใน 15 วันให้กับงานคลังและพัสดุของสถาบันฯ บ่อยครั้งที่พบปัญหาเกี่ยวกับเงินทดรองจ่าย คือผู้ยืมเงินปฏิบัติไม่ตรงตามหลักเกณฑ์ ทำให้การคืนเงินยืมทดรองไม่เป็นไปตามระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติที่สถาบันวิจัยประชากรและสังคมได้กำหนดขึ้น การใช้จ่ายเงินงบประมาณที่คืนนั้นต้องคำนึงถึงการทำงานอย่างโปร่งใส ไปจนถึง

ลักษณะการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานอย่างคุ้มค่า เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และไม่เอื้อประโยชน์แก่ตนเองหรือ พวกพ้อง เพราะหากมีการคืนเงินทดรองจ่ายล่าช้า จะส่งผลต่อการกำกับติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม ที่อาจจะส่งผลให้เกิดสภาพคล่องทางการเงินได้ในอนาคต

จากแนวคิด ทฤษฎี ความสำคัญและปัญหาที่พบจากสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดลของการดำเนินงานเกี่ยวกับเงินทดรองจ่ายและลดความเสี่ยงเกี่ยวกับกระบวนการและระบบเงินยืมทดรองของคลังและพัสดุของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ไว้อย่างชัดเจนแต่ยังพบกับปัญหาในการยืมคืนเงินทดรองจ่ายนั้น ผู้เขียนเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการการเงินทดรองจ่ายเพื่อลดปัญหาภายในหน่วยงานต่อไป

ความหมายและความสำคัญของเงินทดรองจ่าย

เงินทดรองจ่าย คือ เงินที่จะมีการให้เบิกทดรองจ่ายไปล่วงหน้าตามสัญญาหรือความจำเป็นที่ต้องจ่ายเงินสดหน้างาน/โครงการ สำหรับจ่ายค่าจ้าง, ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ จำเป็นที่เร่งด่วน ให้ทันเหตุการณ์ ป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงานของ ผู้รับผิดชอบโครงการ โดยค่าใช้จ่ายนั้นต้องเบิกตามระเบียบสถาบันฯ วงเงินที่จ่ายแล้วแต่ความจำเป็น เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงาน ซึ่งต่างจากเงินสดย่อยที่ใช้ในกรณีที่มีค่าใช้จ่ายจำนวนเล็ก ๆ น้อย ๆ

1) การบริหารเงินยืมทดรองจ่าย หมายถึง การกำหนดวงเงินทดรองจ่าย กระบวนการทำงาน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ

2) เจ้าหน้าที่การเงิน หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่ในการควบคุมและเบิกจ่ายเกี่ยวกับเงินทดรองของหน่วยงาน

3) หลักฐานการจ่าย หมายถึง หลักฐานที่แสดงว่าได้มีการจ่ายเงินให้แก่ผู้รับหรือเจ้าหน้าที่ตามข้อผูกพันแล้ว ได้แก่ ใบเสร็จรับเงิน หรือใบสำคัญรับเงิน ซึ่งผู้รับเงินเป็นผู้ออกให้ หรือใบรับรองการจ่ายเงินหรือเอกสารอื่นใดที่ทางกิจการได้กำหนดให้เป็นหลักฐานการจ่าย

การศึกษาและวิเคราะห์ในครั้งนี้เพื่อเน้นด้านการยืมคืนเงินทดรองจ่ายของบุคลากรภายในสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล วัตถุประสงค์ในการยืมเงินทดรองจ่ายเป็นส่วนหนึ่งของการสะท้อนให้มหาวิทยาลัยได้เห็นถึงโครงการ กิจกรรมในแต่ละปีงบประมาณที่เกิดขึ้น ทำให้มหาวิทยาลัยและหน่วยงานสามารถนำข้อมูลไปพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานด้านเงินยืมทดรองจ่าย โดยวัตถุประสงค์ในการทำเงินทดรองจ่ายมีหลายด้านและขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่แตกต่างของแต่ละโครงการหรือกิจกรรม ดังนี้

1) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของหน่วยงานราชการ และปรับปรุงกระบวนการการทำงานเพื่อลดเวลาและทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน

2) เพื่อลดความเสี่ยงในการลงทุนหรือดำเนินโครงการ โดยใช้เงินทดรองเพื่อประเมินความสามารถของแผนงานหรือโครงการก่อนที่จะลงทุนในขั้นตอนที่จริง

3) เพื่อช่วยในการเกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานต่าง ๆ

อีกทั้งเงินทดรองจ่ายมีความสำคัญในหลายด้าน เช่นการบริหารงบประมาณของหน่วยงานราชการหรือภาครัฐ ดังนี้ (Knowledge management working group of the Finance and Budget Office, 2020)

1) การวางแผนและประเมินผล เงินทดรองจ่ายช่วยให้หน่วยงานราชการวางแผนโครงการหรือกิจกรรมให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและผลลัพธ์ก่อนที่จะได้ดำเนินการจริง ซึ่งช่วยเรื่องการบริหารงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) การใช้เงินทอรองจ่ายช่วยลดความเสี่ยงของการลงทุนในโครงการหรือกิจกรรมที่อาจไม่สำเร็จ หากผลการทดลองแสดงให้เห็นว่าโครงการนั้นไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง

3) เงินทอรองจ่ายช่วยให้หน่วยงานราชการสามารถปรับปรุงแผนงานหรือกิจกรรมที่มีการทดลอง โดยอิงผลการทดลองนั้น นำไปสู่การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

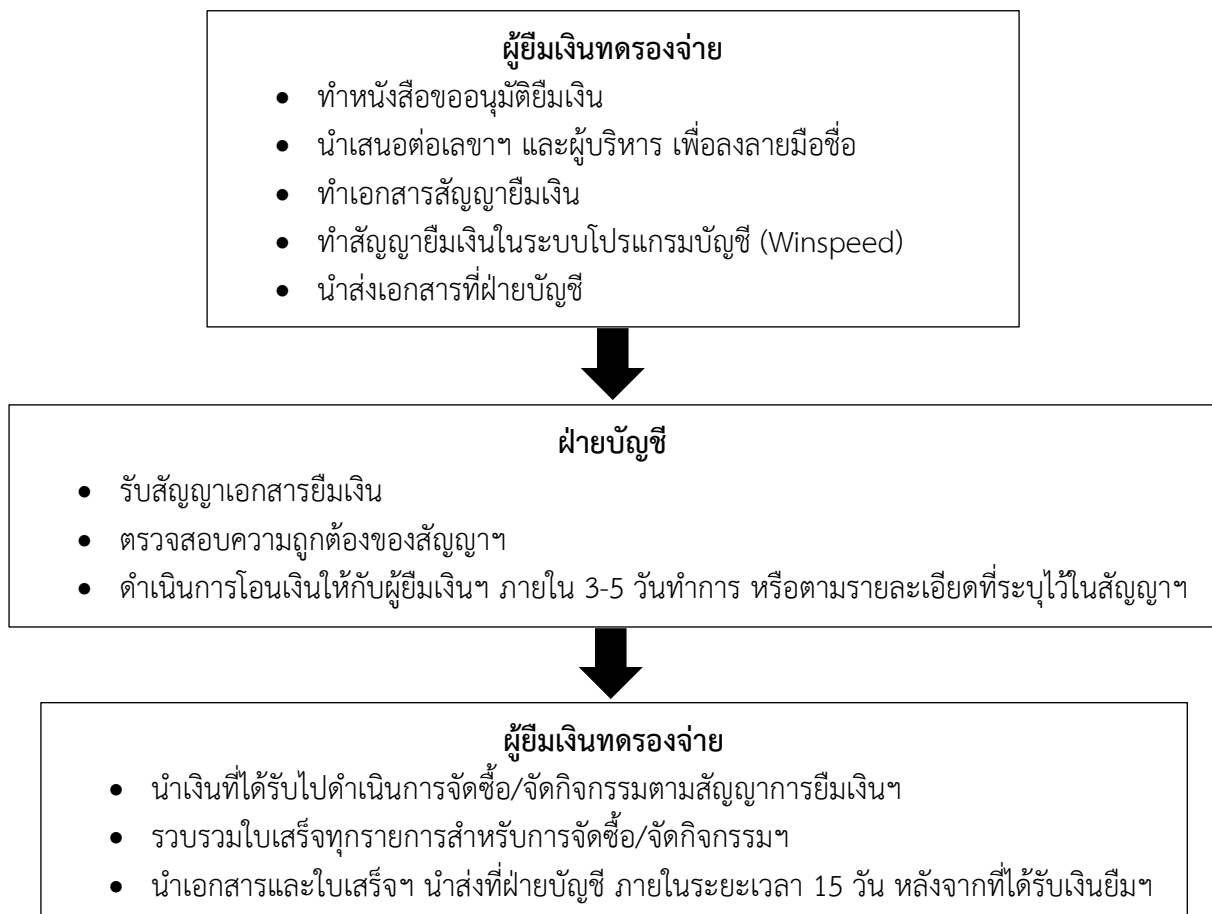
4) เงินทอรองจ่ายช่วยป้องกันการสูญเสียทางการเงินในกรณีที่โครงการหรือกิจกรรมไม่สำเร็จ โดยไม่ต้องใช้เงินจริงจากงบประมาณหรือเงินภาษีของประชาชน

5) สามารถนำข้อมูลที่ใช้เงินทอรองจ่ายต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนงานบางอย่างล่วงหน้าได้

การกำหนดขั้นตอนหรือกระบวนการยืมเงินทอรองจ่ายอย่างชัดเจนก็จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน หรือการบริหารงานภายในหน่วยงานได้อย่างคล่องตัว

กระบวนการยืมเงินทอรองจ่าย

เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี มีหน้าที่รับผิดชอบในการพิจารณาเงินยืม รับเงินยืม บันทึกบัญชี เจ้าหน้าที่การเงินต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มีทักษะ มีความรอบคอบและแม่นยำ รวมไปถึงต้องมีความเข้าใจในระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง การยืมเงินทอรองจ่ายเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญในการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมายของสถาบันฯ และปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการปฏิบัติงาน เพื่อลดความผิดพลาดในการปฏิบัติงานตามแนวทางที่กำหนด สถาบันวิจัยประชากรและสังคม ได้มีการกำหนดกระบวนการเบิกจ่ายเงินทอรองจ่าย แสดงดังภาพที่ 1 (Institute for Population and Social Research, 2024)

Picture 1: The Process of Disbursing Financial Advanced of Institute for Population and Social Research, Mahidol University, Thailand

ปัญหาที่พบจากการยืมเงินทรวงจ่าย

อย่างไรก็ดี แม้ว่าสถาบันวิจัยประชากรและสังคมได้มีการกำหนดระเบียบการยืมเงินและการคืนเงินที่ชัดเจน ก็ยังพบปัญหาการคืนเงินทรวงจ่ายในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ไม่ส่งเงินคืนตรงกำหนดเวลาภายในระยะเวลา 15 วัน หลังจากที่ได้รับเงินยืมฯ
- 2) ทยอยส่งเงินยืมคืนหลายครั้ง ไม่คืนเงินยืมฯ ในโครงการ/กิจกรรมเดียวให้เสร็จสิ้นภายในครั้งเดียว
- 3) ใบเสร็จหรือเอกสารรายละเอียดมีรูปแบบที่ไม่ถูกต้อง

จากปัญหาที่พบส่งผลต่อการบริหารจัดการของหน่วยงานการเงินและบัญชี งานคลังและพัสดุของสถาบันวิจัยประชากรและสังคมที่มีภารกิจและหน้าที่โดยตรงในการปฏิบัติงานด้านการเงิน ซึ่งเป็นหนึ่งในภารกิจของหน่วยงานการเงินและบัญชีคือการรับคืนเงินยืมทรวงจ่าย และจัดทำรายงานการเคลื่อนไหวของเงินยืมทรวงจ่ายประจำเดือนตามกำหนดเวลาเพื่อให้ผู้บริหารฯรับทราบ ซึ่งปัญหาดังกล่าวพบได้ในหลายหน่วยงาน

Rueangsuwan (2017) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ระบบบริหารเงินทรวงราชการ:กรณีศึกษาวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 – 2557 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระบบงาน การปฏิบัติงานและการบริหารเงินทรวงราชการ และได้คู่มือปฏิบัติงานเรื่องเงินทรวงราชการ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยการศึกษาค้นคว้าเอกสารในปีงบประมาณ 2553 – 2557 รวม 5 ปี ย้อนหลัง พบว่า มีปัญหาในการเคลียร์เอกสารเงินยืมทรวงราชการเป็นจำนวนมากคิดเป็นร้อยละ 40 ซึ่งส่วนใหญ่ไม่เข้าในขั้นตอนการยืมเงินทรวงราชการส่งผลให้ผู้ยืมเงินทรวงราชการต้องจ่ายดอกเบี้ย และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือ และเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิตวิทยาลัยการเมืองการปกครอง ที่ยื่นคำร้องขอเงินยืมทรวงราชการ ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ผู้ยืมเงินทรวงราชการส่วนมากไม่ทราบขั้นตอนการดำเนินงานเคลียร์เอกสาร
- 2) ผู้ยืมเงินทรวงราชการส่วนมากไม่ทราบว่ามีการกำหนดระยะเวลาในการเคลียร์เงินยืมทรวงราชการ
- 3) ผู้ยืมเงินทรวงราชการส่วนมากไม่ทราบว่าต้องมีการจ่ายดอกเบี้ย
- 4) ผู้ยืมเงินทรวงราชการใช้จ่ายเงินไม่ตรงตามที่ขออนุมัติจึงไม่สามารถหาเอกสารเคลียร์เงินยืมทรวงราชการได้ส่งผลให้ต้องคืนเงินสด

- 5) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเคลียร์เงินยืมไม่อยู่ เจ้าหน้าที่ในฝ่ายไม่สามารถปฏิบัติงานแทนได้

Pengjinda (2021) ได้รับข้อสังเกตและข้อทักท้วงจากการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) และงานตรวจสอบภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งหนึ่งในนั้นเป็นลูกหนี้เงินยืมทรวงราชการ เนื่องจากมียอดคงเหลือค้างชดใช้จำนวนหลายราย และมีระยะเวลาดังเกินกำหนดชดใช้มากกว่า 30 วันขึ้นไป โดยใบสำคัญคู่จ่ายเอกสารชดใช้เงินยืมไม่สมบูรณ์ สำหรับการให้เงินยืมแก่ผู้ยืมเงิน พบว่ามีกรณีเร่งด่วนหลายกรณีและหลายราย งานบัญชีจึงวิเคราะห์ทบทวนกระบวนการปฏิบัติงาน และผลลัพธ์ที่ได้จากค่าเป้าหมาย เพื่อให้ทราบสาเหตุและปัญหาที่เกิดขึ้น พบว่าส่วนใหญ่เกิดจากผู้รับบริการ มีความรู้ ความเข้าใจในระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติไม่เพียงพอ รวมทั้งวิธีที่ได้มาซึ่งเอกสารหลักฐานที่ถูกต้อง สมบูรณ์ และช่องทางในการติดต่อสื่อสาร ประสานงานกันระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับผู้รับบริการมีช่องทางจำกัด ไม่สะดวกและล่าช้า เป็นผลให้การยืมเงินและชดใช้เงินยืมไม่เป็นไปตามเงื่อนไขเวลาที่กำหนด

Phukhongphet (2023) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารงานเงินยืมทรวงราชการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับการดำเนินงานเงินยืมทรวงราชการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ บุคลากรของ

คณะหน่วยงาน/เทียบเท่าคณะ จำนวน 22 หน่วยงาน จำนวน 124 คน (ร้อยละ 100) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ยืมเงินและผู้ปฏิบัติงานด้านลูกหนี้เงินยืม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานเงินยืมทรงพระราชการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบพัฒนาการติดตามลูกหนี้เงินยืม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) พบว่าผลการดำเนินงานเงินยืมทรงพระราชการ พบว่าลูกหนี้เงินยืมทรงพระราชการส่งใช้คืนเงินยืมล่าช้าเกินกำหนด และพบว่าผู้ยืมส่งใช้เงินยืมไม่ถูกต้องตามระเบียบกำหนด กล่าวคือ มีการทยอยส่งคืนใบสำคัญคู่จ่ายหรือหลักฐานการจ่าย และเงินสดเหลือจ่ายเป็นงวด ๆ หลายงวด หรือส่งใช้คืนเงินสดเหลือจ่ายภายหลังการส่งใช้คืนเงินยืมเหลือจ่ายหรือหลักฐานการจ่ายล่าช้า มีการส่งใช้เงินสดเหลือจ่ายจำนวนที่สูง เป็นผลทำให้มหาวิทยาลัยเกิดความเสียหายถูกหักทวงจากสำนักตรวจสอบเงินแผ่นดิน จังหวัดมหาสารคาม ถึงข้อบกพร่องจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรีและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการรักษาวินัยการเงินการคลังของรัฐ

แนวทางการพัฒนาระบบเงินยืมทรงจ่าย

การทำเงินยืมทรงจ่ายมีประโยชน์อย่างมากทั้งต่อเงินรายได้สถาบันฯ และเงินโครงการวิจัย โครงการบริการวิชาการ ประโยชน์ที่สามารถได้รับจากการทำเงินยืมทรงจ่าย ดังนี้ 1) เงินยืมทรงจ่าย ช่วยลดความเสี่ยงในเรื่องระยะเวลาการใช้จ่ายเงิน โดยช่วยให้หน่วยงานต่าง ๆ มีความยืดหยุ่นในการนำเงินไปใช้ในการปฏิบัติงานนั้น ๆ 2) เงินยืมทรงจ่าย ช่วยหน่วยงาน องค์กร ประเมินการผลของแนวทางการดำเนินงาน ทำให้สามารถวางแผนและประมาณเงินที่จำเป็นในการดำเนินงาน 3) เงินยืมทรงจ่าย สามารถป้องกันและลดข้อผิดพลาดในเรื่องการจ่ายเงิน และเอกสารการรับ-จ่ายได้เพิ่มขึ้น 4) เงินยืมทรงจ่ายมีผลเสริมสร้างต่อการบริหารงบประมาณของหน่วยงานราชการ และช่วยลดความเสี่ยงและเพิ่มความคุ้มค่าในการใช้เงินทางราชการ

ควรมีการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่ดำเนินการส่งเงินยืมมาคืนตามกำหนด 1) เมื่อครบกำหนดคืนเงินยืมฯ ผู้ยืมเงินไม่ส่งใช้เงินคืน ให้หน่วยการเงินและบัญชี งานคลังและพัสดุ ดำเนินการหักเงินเดือนเงินค่าจ้าง เงินประจำตำแหน่ง เงินค่าตอบแทนบำเหน็จ บำนาญหรือเงินอื่นใดที่ผู้ยืมมีสิทธิได้รับจากทางมหาวิทยาลัย พร้อมค่าปรับร้อยละ 7.5 ต่อปีของเงินยืมที่ค้างชำระ เพื่อชำระคืนตามสัญญาเงินยืมจนกว่าจะครบถ้วน โดยการหักเงินเดือนเพื่อชำระคืนเงินยืมต้องหักไม่เกิน 3 เดือน และให้ดำเนินการภายในวันที่ 10 ของเดือน หากผู้ยืมเงินนำเงินสดมาคืนหลังวันที่ 10 กองคลังจะดำเนินการคืนเงินให้ผู้ยืมเงินในวันสิ้นเดือนและมีผลต่อการประเมินเลื่อนเงินเดือนหรือค่าจ้างประจำปีของผู้ยืมเงิน และให้บันทึกลงในทะเบียนประวัติบุคลากรมหาวิทยาลัย 2) ผู้ที่นำเงินยืมยืมทรงจ่ายไปใช้จ่ายนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่ได้รับอนุมัติ หรือมีพฤติการณ์หน่วงเหนี่ยวการคืนเงินยืมโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือหักเงินเดือนเพื่อส่งคืนเงินยืมไม่ได้ให้ถือว่ามิเจตนาทุจริต ให้ดำเนินการทางวินัยโดยเคร่งครัดและให้นำมาประกอบการพิจารณาเลื่อนเงินเดือนและการประเมินเพื่อเลื่อนตำแหน่งหรือการต่อสัญญาจ้าง (Linthahamhae, 2019)

Rueangsuan (2017) ได้นำปัญหาของการเคลียร์เงินยืมทรงจ่ายไปจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานว่าด้วยเงินยืมทรงพระราชการ เพื่อลดคลาดเคลื่อนของข้อมูลในการเคลียร์เงินยืมของผู้ยืมเงินยืมทรงพระราชการ และเพื่อเป็นคู่มือปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่งานการเงินและบัญชี ปฏิบัติราชการได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพตามระเบียบมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยทุกภาคส่วนต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เรื่องเงินยืมทรงพระราชการของกองคลังและพัสดุ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Pengjinda (2021) ได้นำปัญหาที่พบจากการคืนเงินยืมล่าช้าขึ้นเพื่อให้ผู้รับบริการ สามารถยืมเงิน และชดใช้เงินยืมได้ภายในเวลาที่กำหนด ภายใต้ระเบียบ หลักเกณฑ์ งานบัญชี ฝ่ายบริหารแผนและการคลัง จึงจัดทำโครงการ “พัฒนาระบบลูกหนี้เงินยืมทรงราชการเชิงรุก” เพื่อบูรณาการระบบการปฏิบัติงาน ทั้งกระบวนการในเชิงคุณภาพและปริมาณ

ควรทำการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการยืมเงินทรงจ่ายภายในสถาบันวิจัยประชากรและสังคม อย่างต่อเนื่อง เป็นประจำทุกปีและวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวโน้มการเพิ่มขึ้น หรือลดลงของค่าใช้จ่ายในการยืม คืนเงินทรงจ่าย อีกทั้งควรทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบวงเงินยืมทรงจ่ายของสถาบันฯ กับจำนวนเงินยืม คืนเงินทรงจ่ายที่จ่ายไปจริง เพื่อหาความเหมาะสมในการถือครองวงเงินยืมทรงจ่าย เพื่อใช้เป็นข้อมูล ในการทบทวนจำนวนวงเงินยืมทรงจ่ายประจำปีงบประมาณ และขออนุมัติเพิ่มหรือลดวงเงินยืมทรงจ่าย ให้เหมาะสมกับค่าใช้จ่ายในการยืมเงินต่อไป

การให้ความสำคัญของการบริหารจัดการการเงินทรงจ่ายจะช่วยลดปัญหามาจากความเสี่ยงการทุจริต และประพฤตินิชอบในหน่วยงาน โดยควรมีการกำหนดมาตรการเพื่อดำเนินการควบคุมความเสี่ยงไม่ให้เกิดขึ้น และกำหนดตัวชี้วัด เพื่อวัดผลการดำเนินงานไม่ให้เกิดการทุจริตและประพฤตินิชอบภายในหน่วยงานฯ หรือ ส่งเสริมกิจกรรมเพื่อลดความเสี่ยงในภาพรวมเป็นกิจกรรมที่ส่งผลให้หน่วยงานฯ ได้ดำเนินงานบรรลุตามกรอบ ระยะเวลา ตามระเบียบที่หน่วยงานหรือมหาวิทยาลัยกำหนด ให้มีการควบคุม กำกับ ติดตาม และตรวจสอบ ซึ่งเป็นการช่วยลดโอกาสและแรงจูงใจในการทุจริตและประพฤตินิชอบ และมีการนำรายงานจากส่วนการเงิน และบัญชีหรือหน่วยตรวจสอบภายในมาปรับปรุงพัฒนาหน่วยงานฯ ถือเป็นการดำเนินการควบคุม อย่างต่อเนื่องและเห็นผลในระยะยาว

สรุป

ทุกหน่วยงานควรมีการทำการสำรวจความคิดเห็นและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการ ดำเนินงานเงินยืมคืนทรงจ่าย เพื่อทางส่วนงานบัญชีการเงินและพัสดุ จะได้สามารถทราบถึงต้นเหตุ ของปัญหาและออกแบบวิธีการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Robkorb (2020) ที่ได้ศึกษาปัญหากระบวนการของการดำเนินการติดตามลูกหนี้เงินยืมทรงจ่ายของ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม ณ ปัจจุบัน พบว่าการติดตามลูกหนี้เงินยืมเกินกำหนดด้วยมือมีกระบวนการในการติดตามลูกหนี้ เงินยืมมีหลายขั้นตอน มีความซับซ้อน เป็นเหตุให้เกิดการจัดทำหนังสือติดตามลูกหนี้เงินล่าช้าทำให้ต้องหา วิธีแก้ไขปัญหา หากปัญหาเกิดจากผู้ปฏิบัติงานการเงินของหน่วยงาน ทางหน่วยงานควรเร่งให้ความรู้ เกี่ยวกับความระบอบการทำงานที่ถูกต้อง ดังที่ Rueangsuwan (2017) กล่าวว่า การยืมเงินทรงจ่ายทุกครั้ง บุคลากรและเจ้าหน้าที่การเงินหรือผู้ปฏิบัติงานการเงินของหน่วยงานหรือองค์กรโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่การเงิน หรือผู้ปฏิบัติงานการเงินต้องรู้แนวปฏิบัติเกี่ยวกับ การยืมเงินทรงจ่าย เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับการยืม เงินทรงจ่ายของหน่วยงานมีความสะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่หากเป็นปัญหาที่ระบบ การติดตามลูกหนี้เงินยืม ทางหน่วยงานควรเร่งพัฒนาระบบและเมื่อพัฒนาระบบแล้วควรมีการทดลองใช้งาน ก่อนนำมาใช้งานจริง และต้องสร้างความเข้าใจกับบุคลากรในหน่วยงานเพื่อให้สามารถเข้าใจในการใช้ระบบได้ อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Singthongchai (2013) พบว่า กลยุทธ์การเพิ่มประสิทธิภาพงาน ด้วยระบบติดตามเงินยืมทรงจ่ายอัตโนมัติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผลประเมิน ในภาพรวมระดับดี ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการประเมินความสามารถของระบบ ด้านการประเมินความถูกต้อง ด้านการประเมินความง่ายในการใช้งาน ด้านการประเมินประสิทธิภาพของระบบ และด้านการรักษาความ ปลอดภัย ส่งผลให้การบันทึกข้อมูล ค้นหาตรวจสอบ ติดตามเงินยืมทรงจ่ายมีความสะดวกรวดเร็ว ข้อมูลถูกต้อง

แม่นยำ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน แต่หากความผิดพลาดเกิดขึ้นจากบุคลากรในหน่วยงานมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนหรือผิดไปจากระเบียบส่วนงานบัญชีการเงินและพัสดุควรเร่งสร้างความเข้าใจเพื่อให้การทำงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย แต่หากทุกส่วนงานมีความเข้าใจระเบียบการดำเนินงานทั้งหมดแล้ว แต่ไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ ทางหน่วยงานอาจจะต้องพิจารณากำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานและไม่ขัดแย้งกับระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

ถึงอย่างไรก็ตามทางหน่วยงานต่าง ๆ ควรมีการจัดประชุม ชักซ้อม หรือจัดทำป้ายประกาศณรงค์ประชาสัมพันธ์ในหน่วยงาน เพื่อทำความเข้าใจในกระบวนการยืมคืนเงินทดรองจ่าย เพื่อสร้างความเข้าใจต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงิน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องต่อการยืมเงินทดรองจ่ายของหน่วยงาน ควรพัฒนาระบบสารสนเทศเกี่ยวกับการติดตาม ทวงถามลูกหนี้ให้รวดเร็วขึ้น และถือผู้ยืมโดยตรง เพื่อติดตามได้อย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งไม่ให้เกิดปัญหาค้างชำระหนี้เกินระยะเวลาที่กำหนด และควรออกแนวปฏิบัติ การยืมเงิน การคืนเงินยืม การติดตามลูกหนี้เงินยืม และบทลงโทษให้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร แจ้งเวียนหน่วยงานให้ถือปฏิบัติและชักซ้อมความเข้าใจ โดยถือปฏิบัติต่อไป

References

- Institute for Population and Social Research Mahidol University, Salaya Campus. (2020). *Criteria and Guidelines for Advance Payments 2020*. Documentation for Institute for Population and Social Research, Nakhon Pathom: Mahidol University.
- _____. (2024). *Background of the Institute for Population and Social Research Mahidol University*. Retrieved January 30, 2024, from <https://ipsr.mahidol.ac.th/about-us/>
- Inthahamhae, L. (2019). *Report on Cost Analysis of Borrowing Advances Faculty of Engineering Khon Kaen University*. (Research Report). Khon Kaen: Faculty of Engineering Khon Kaen University.
- Knowledge Management Working Group of the Finance and Budget Office. (2020). *Operation Manual Government Advance Disbursement Process Thailand: Knowledge Management Working Group of the Finance and Budget Office*. Retrieved January 30, 2024, from https://www.senate.go.th/commission_meeting/readfile/59378/14054/1809/11119
- Mahidol University. (2008). *Announcement about the Criteria and How to Borrow Money*. Retrieved January 29, 2024, from <https://sh.mahidol.ac.th/src/ita/10.pdf>
- Pengjinda, P., Phutthanapitak, U., & Kaewpoi, Th. (2021). Develop a Proactive Government Loan Advance System. *Thailand Quality Conference & the 22nd Symposium on TQM Best-Practices in Thailand* (pp. 1-25). Symposium on TQM-Best Practices in Thailand.
- Phukhongphet, Ch. (2023). Operation of Government Loan Advances Mahasarakham University. *Journal of Educational Administration and Supervision*, 14(1), 83-95.
- Risk Management Committee and the Internal Control Committee Mae Fah Luang University. (2020). *Risk Assessment Corruption and Misconduct Fiscal Year 2022*. Retrieved January 30, 2024, from <https://is.gd/QkyhkV>

- Robkorb, T. (2020). *Grow Account of Nakhon Pathom Rajabhat University Development of Loan Tracking System by Grow Account Program of Nakhon Pathom Rajabhat University*. (Research Report). Nakhon Pathom: Grow Account Program of Nakhon Pathom Rajabhat University.
- Rueangsuwan, K. (2017). An Analysis of Advanced Budget Management: Case Study of College of Politics and Governance Mahasarakham University between Fiscal Year 2010 and 2014. *Journal of Politics and Governance (JOPAG)*, 7(12), 308-320.
- Singthongchai, B. (2013). *Strategies for Increasing Work Efficiency with an Automatic Loan Advance Tracking System, University Research Rajamangala University of Technology Isan Kalasin Campus*. (Research Report). Nakhon Ratchasima: Rajamangala University of Technology Isan.